

**Ministerstvo pro místní rozvoj
Národní orgán pro koordinaci**

Analýza čerpání a krizové plány 2015
manažerské shrnutí

PROSINEC 2014

MANAŽERSKÉ SHRUTÍ

Analýza čerpání a krizové plány 2015 plnění usnesení vlády ČR č. 144/2014 – prosinec 2014

Ministerstvo pro místní rozvoj - Národní orgán pro koordinaci (MMR-NOK) zpracoval v souvislosti s plněním usnesení vlády ze dne 5. března 2014 č. 144 materiál „**Analýza čerpání evropských fondů a krizové plány 2015**“, který obsahuje nejen vyhodnocení čerpání evropských prostředků v roce 2014, ale také **analýzu výchozí pozice všech operačních programů na začátku roku 2015 a podrobný výhled do konce programového období včetně krizových plánů pro rok 2015**. Cílem nastavených opatření a krizových plánů je minimalizace částky, o kterou Česká republika může přijít, nikoliv však za cenu zbytečných chyb, nesrovnalostí či neefektivity vynaložených prostředků.¹

MMR-NOK v průběhu roku 2014 pravidelně monitoroval naplňování pravidla n+2 jednotlivými operačními programy a stanovoval odhady nedočerpání alokace v roce 2014. V únoru 2014 vytvořil ve spolupráci s řídicími orgány krizový plán pro každý operační program, byla také definována průřezová a klíčová rizika a nastavena opatření pro jejich eliminaci. Plněním krizových plánů a stanovených opatření, důsledným finančním řízením a úzkou spoluprací se všemi příjemci se řídicím orgánům podařilo markantně snížit ztrátu v loňském roce. Na počátku roku 2014 byla řídicími orgány částka ohrožená nevyčerpáním vyčíslena na 21,6 mld. Kč, přičemž odhad MMR-NOK byl pesimističtější a odhadoval výši nedočerpání až ve výši 24,6 mld. Kč. Ačkoliv průběh čerpání v průběhu roku 2014 nasvědčoval tomu, že se nepodaří predikované nedočerpání významně snížit, v závěru roku se podařilo vykázat **vyčerpání 98,5 % možných prostředků. Výše nedočerpání v roce 2014 tak ve výsledku činí 8,7 mld. Kč** (bez aplikace článku 95 Obecného nařízení), což je méně než polovina původně odhadované výše. Vzhledem k okolnostem, se kterými jsme se potýkali, **lze krizové plány na rok 2014 považovat za úspěšné**. Avšak významné zrychlení čerpání v závěru roku 2014 může zvýšit riziko chyb a následných korekcí ze strany Evropské komise (EK), což se projeví s více než ročním odstupem. V této souvislosti je **nutné dbát nejen na rychlost čerpání, ale zejména na jeho správnost, kvalitu a přínos realizovaných projektů**.

Jako nejučinnější se na úrovni řídicích orgánů ukázala zejména práce a intenzivní komunikace s příjemci, snaha o maximální zjednodušení administrativních procesů či zpracování strategií dočerpání jednotlivých operačních programů. **Z minulého roku tak lze čerpat mnoho zkušeností pro dočerpání maximálního objemu prostředků do konce programového období 2007–2013**. Tyto zkušenosti byly promítnuty do identifikace rizik dočerpání alokace na konci programového období v rámci jednotlivých programů a stanovování opatření pro jejich eliminaci.

Rok 2015 je posledním rokem implementace a stále zbývá vysoký objem finančních prostředků, které je nutné vyčerpat. **V roce 2015 zbývá proplatit více než 200 mld. Kč, což představuje 30 % prostředků programového období 2007–2013**. Vyčerpání tak vysokého objemu finančních prostředků v rámci dostupného času s sebou nese četná rizika a již nyní je vysoce pravděpodobné, že tyto prostředky nebudou v plné výši využity. Ze strany všech subjektů zapojených do realizace fondů EU je vynakládáno maximální úsilí k vyčerpání co nejvyšší částky, avšak s ohledem na výše uvedené je nutné také hledět na kvalitu a přínos jednotlivých projektů, přičemž určité nevyčerpání prostředků v tomto ohledu nemusí nutně znamenat obecně ztrátu pro Českou republiku.

Je nutné upozornit, že **do vývoje čerpání nevstupují pouze proměnné, které je možné ze strany subjektů zapojených do realizace fondů EU předvídat a ovlivnit**, ale také nepředvídatelné skutečnosti s vysokým dopadem. Příkladem jsou **intervence České národní banky**, neboť každá

¹ Finanční částky jsou uvedeny za EU podíl a byly přepočítány aktuálním měsíčním kurzem k 7. lednu 2015 – 1 EUR = 27,728 CZK.

změna kurzu české koruny vůči euru přináší či ubírá prostředky, které je možné čerpat, a do určité míry i **řešení problematiky EIA** (legislativní proces v Parlamentu ČR, jednání s EK).

Na podzim 2014 řídicí orgány signalizovaly odhady nedočerpání v závěru programového období na méně než 5 mld. Kč. **Z upřesněných predikcí řídicích orgánů z počátku roku 2015 vyplývá, že na konci období nevyužijí 18,7–23,1 mld. Kč.** Pokud by se tyto odhady potvrdily, znamenalo by to, že **ČR zvládne využít cca 97,5 % celkové alokace programového období 2007–2013.** MMR-NOK se nicméně domnívá, že ohroženy jsou mnohem vyšší finanční prostředky a nedočerpáno by mohlo být až 41,4 mld. Kč. **V případě nedořešení problematiky EIA a nemožnosti realizace velkých dopravních projektů z fondů EU by mohlo nedočerpání dosáhnout až výše 85,1 mld. Kč.**

V současné chvíli jde o předběžné odhady a je nutné pokračovat v usilovné práci všech zapojených subjektů s cílem eliminovat rizika a dosáhnout snížení odhadované výše nedočerpání. V průběhu roku se budou odhady řídicích orgánů i MMR-NOK postupně dopřesňovat. Realističtější odhady však bude možné stanovit až v druhé polovině 2015.

Vzhledem k tomu, že společným cílem je efektivní využití co nejvíce dostupných prostředků, byla **navržena řada opatření k eliminaci nejzávažnějších rizik** dočerpání alokace programového období 2007–2013. Bude pokračovat nejen realizace opatření k řešení problematiky EIA, veřejných zakázek či dosud neuzavřených auditů, ale jsou **navrhována také nová opatření a flexibilní mechanismy**, které by měly napomoci při řešení problémů jednotlivých operačních programů s dočerpáním alokace. Jako příklad může být uvedena snaha ČR o rozvolnění pravidel pro fázování projektů ze strany EK (např. stanovení fází na základě časového hlediska, nikoli funkčních celků).

Mimo navržená opatření pro eliminaci průřezových rizik byly pro rok 2015 opět sestaveny **individuální krizové plány pro každý operační program**, které řeší rizika v daném programu. Operační programy (OP) byly kategorizovány dle aktuální míry rizikovosti stanovené na základě multikriteriálního hodnocení. Do skupiny nejrizikovějších byly zařazeny OP Životní prostředí, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Praha – Adaptabilita, Integrovaný operační program, Regionální operační program Severozápad a OP Doprava.

Hodnocení vychází především z rizik spojených s implementací operačních programů v roce 2015 a dále. **Za uplynulý rok 2014 došlo v implementaci programů k výraznému posunu a značnému snížení hrozícího nedočerpání**, do aktuálních rizik se však promítá implementace celého programového období 2007–2013. Pokud se v následujících měsících podaří udržet tempo čerpání ze závěru roku 2014, může dojít k významnému snížení rizikovosti jednotlivých programů a samozřejmě také přesunu programů mezi jednotlivými kategoriemi v návaznosti na multikriteriální hodnocení, které bude v průběhu roku 2015 probíhat.

Rok 2015 je posledním rokem implementace programového období 2007–2013, je proto třeba se zaměřit i na další **aktivity související nejen s dočerpáním alokace, ale i ukončováním jednotlivých programů a následnou udržitelností.** Z tohoto důvodu je nezbytné, aby všechny zapojené subjekty vynaložily **veškeré úsilí k udržení tempa čerpání ze závěru roku 2014.** MMR-NOK upozorňuje s ohledem na vysoký objem prostředků, který musí být zadministrován v roce 2015, na **riziko kumulace činností v závěru roku 2015.** MMR-NOK je v tomto ohledu připraven poskytnout řídicím orgánům maximální podporu. Zároveň bude pravidelně informovat vládu o postupu dočerpání alokace programového období 2007–2013.